

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

V. Diuisio in analogum, & denominatium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

ad significandum disunctiue hominem, & equum vna quædam vox dest. naretur ab hominibus, ea quidem esset æqui-uoca futura: vnius ergo & indiuisibilis conceptus disunctio eum æqui-uocum esse permittet; antecedens est perspicuum; tum quia esset *nomen commune*, & ratio significata omnino diuersa, quo tantum pacto definiuntur ab omnibus æqui-uoca, tum quia non esset vox vniuoca, aut analoga, haud enim ratio ei respondens esset omnino eadem, haud etiam partim eadem, partim diuersa: eiusmodi ergo vox esset æqui-uoca. Quid? quod terminum illum complexum, ac disunctiuum, scilicet homo, vel equus, aliumque uis simile æqui-uocū dici, nihil habeat incommodi. Hactenus de quæstiucla proposita, iuxta cuius primam solutionem responderi debet ad septimum argumentum negata maiori, & iuxta secundam concessa maiori, & negata eius minori: probationes autem maioris superius sunt dilata: minoris autem probatio colligi etiam potest ex dictis: nomen enim, quod est de ratione ac definitione æqui-uocorum, vel importat solam notam alicuius rei internam externamve, vel si vocem non certe nisi latius sumptam, & prout ea verbum mentis oris-que comprehendit: utrobique autem modo nomen, ac proinde æqui-uocatio in mente nostra, & quauis aia sibi locum afferit.

42 Vniuoca, ut ea tandem aggrediar, sunt quorum nomen est commune, & ratio nominis accommodata omnino eadem, veluti homo, qui vna voce, vnoque conceptu obiectiuo totum genus humanum repræsentat. Cui definitioni communes sunt difficultates ferme omnes superioris: quocirca earum multiplex solutio à nobis hactenus adhibita æquam vtrique lucem, & confirmationem affert. Vniuoca alia sunt vniuocantia, alia vniuocata; rursus alia participantia, alia participata: quæ etiam diuisio ex æqui-uocorum diuisione satis est perspicua.

C A P V T V.

Diuisio termini in analogum, & denominatiuum.

43 **A**naloga sunt, quorum nomen est commune, ratio vero substantia nomini accommodata partim eadem, partim diuersa: Cuius omnes particule ex cap. superiori constant dempta vltima, quam variè varij explicant. esto eam cum D. Thom. 1. p. q. 13. art. 5. & Scoto in 1. distinct. 3. quæst. 1. & 3. omnes admittant.

44 Eam ergo identitatem cum diuersitate coniunctam analogorum propriam primo explicant nonnulli, ut diuersitas sit eo tenus, quod in recto importatur, & identitas sit in eo, quod de obliquo connotatur: quæ ratione sanum analogicè significat causam efficientem sanitatis, nimirum medicinam, & subiectum, ac signum sanitatis, videlicet hominem sanum & colorem sanum, quia causa efficiens, subiectum, & signum sanitatis, quatenus talia, sunt diuersa, sanitas autem ad quam referuntur, seu quam de obliquo connotant est omnino eadem.

45 Dices: aduersus hanc sententiam, quam verissimam arbitror: canis æquoreus, & latrabilis in recto duplicem rationem important, alteram eandem, & vtrique communem, videlicet animal, alteram diuersam & vtrique non communem, scilicet duplicem differentiam animalis: & tamen ratio significata per nomen canis non est partim eadem, partim

diuersa, sicut ad analogiam oportet: ergo à fortiori, ut aiunt, identitas conceptus obliqui, & diuersitas recti, erit ad analogiam insufficiens prorsus. Deinde secundo canis æquoreus, & latrabilis eadem connotata sentiendi de obliquo respiciunt, & tamen non sunt analogata, nec respectu eorum nomen analogum canis, sed æqui-uocum potius: haud igitur ad analogiam identitas alicuius connotati cum diuersitate recti sufficit. Præterea tertio, quid est illud vnum & commune connotatum, quod ex obliquo ritus hominis & prati respiciunt; certe nullum, quamuis igitur superior sententia locum habeat in analogis attributis, secus tamen in eis, quæ vocantur proportionis, seu proportionalitatis.

46 Respondeo tamen ad primum, & secundum, identitatem diuersitate mixtam analogorum propriam talem esse debere, quæ respectu nominis analogi per se, ut aiunt, & non per accidens se gerat, ita ut in impositione nominis ad illam attendatur: idem enim color v. g. dicitur sanus, quia significat sanitatem, qua subiectum afficitur, sanus minime appellandus, nisi cum subiecto sanitatis in eodem termino conueniret: quod idem visere est in aliis analogis Identitas autem diuersitate commixta quæ opponitur in primo & secundo argumento contrario, per accidens ad nomen analogum se habet, & in eius institutione ad illam nequaquam attenditur: tamen enim canis æquoreus cum latrabili in ratione animalis conueniat, tamen non ideo canis appellatur, quia ita cum eo conuenit; quinimo si per impossibile ea conuenientia careret, canisque latrabilis animal non esset, adhuc canis æquoreus canis appellationem retineret, haud secus atque canis lydereus canis appellatur, absque eo quod in ratione animalis congruat cum latrabili. Ratio à priori est, quia vox canis triplicis speciei, quamuis eorundem ab alia & independentem ab alia significat, cum tamen in nominibus analogis contrarium vluueniat. Tertium, quod nobis obiicitur friuolum est: doctrina namque, quam impetit, haud est ad analogiam requiri unitatem alicuius effectus, seu quasi effectus, quem diuersa analogata respiciant, sed penes aliquid in obliquo importatum ea non differre, sed potius conuenire, quocunque id modo accidat. Equis autem non videat, risum hominis, & risum prati, quantumuis more triplicis sani vnum quendam terminum à se distinctum minime intueantur, penes obliquum tamen aliquod consentire: risus enim prati dicitur eius viriditas quodammodo similis risui humano: hoc autem connotatum, per quod explicari solet risus prati, commune est vtrique analogato: minus principali quidem, propterea quod ab illo importetur in obliquo, & magis principali, quia cum eo realiter identificatur, tamen si alterum sit in recto, & alterum in obliquo, ut dictum.

47 Alij secundo, & satis probabiliter eam diuersitatem cum identitate coniunctam in eo collocant, quod nomini analogo ex primæua institutione duplex conceptus repondeat, qui ex obiecto significato sit partim idem, partim diuersus: quando enim homo ridere dicitur, solius hominis concipitur risus: cum vero pratum ridere, tum risus hominis, nec non etiam prati simul concipiuntur; perinde enim est dicere, pratum ridet, ac pratum ad modum hominis ridens viret: at duplex ille conceptus huic voci risus respondens, ex obiecto significato est partim idem, partim diuersus, eo quod alter obiectum alterius, & aliud repræsentet; ac proinde ab eo ex obiecto inadequatè distinguatur, quæ enim inadequatè sunt distincta, hæc sunt partim eadem,

H 4 partim

partim diuersa. Hæc explicatio locum habet, non tantum quando analogia est proportionis, cuiusmodi est ea, quæ interuenit inter visum hominis, & prati, sed etiam ubi est attributionis: sanum enim, cum de homine dicitur, haud alium conceptum elicit, aut supponit, quam quo repræsentatur hominis sanitas inharere: cum verò de cæteris analogatis dicitur, ei respondet conceptus repræsentans tum illud prius, tum etiam aliquid amplius: perinde siquidem est, medicinam dici sanam, atque causare sanitatem in homine, ac facere vt ei inhareat: perinde etiam est, colorem dici sanum, atque hominis sanitatem significare. Porro autem huic sententiæ perspicue fauet B. Thomas 1. p. q. 13. art. 10. ubi hanc vocem, *Dem*, de Deo verò & falso analogice dicitur rationem proxime traditam docet; *manifestum est*, inquit, *quod alia & alia est significatio nominis, sed vna illarum significationum clauditur in significationibus aliarum: unde manifestum est quod analogice dicitur*. Cæterum animaduertendum est, vt sustineri possit hæc analogiæ expositio, identitatem ac diuersitatem vtriusque conceptus modò explicatam, eam esse debere, quæ respectu nominis analogici ex prima eius institutione per se & non per accidens se habeat; aliàs canis erit vox analogæ, intuitu latrabilis, & æquorei: siquidem duplex conceptus ei respondens est partim idem partim diuersus: idem, quatenus vterque fertur in animal; diuersus, quatenus in differentias animalis vtrique eam proprias contendit.

48. Tertia huius identitatis cum diuersitate coniunctæ explicatio, eaque satis verisimilis adici potest; quæ sic habet. Ratio nomini analogo accommodata bifariam accipi potest, specificatiue nimirum, & reduplicatiue: atque in primo sensu est diuersa, in secundo verò eadem; quare est partim eadem, partim diuersa. Quod in primo sensu sit diuersa, perspicuum est: nā & lætitia humana, & lætitia prati huic voci, *risus*, accommodatæ admodum sunt diuersæ: quod vero in secundo sensu sit eadē, constat: quia ratio nomini accommodata reduplicatiue sumpta est ipsa accommodatio, & impositio nominis: (nam perinde est rationem nomini accommodari, ac nomen rationi imponi) accommodatio autem & impositio huius voculæ, *risus*, est vna, & eadem, non diuersa, & multiplex, cum ex impositione hominum solam lætitiā humanā significet, & ad lætitiā prati significandam vsu tantum, & consuetudine sit translata. Confirmatur, & illustratur: ratio accommodata huic voci, *animal*, & est obiectiue vna eademque, vt perspicuum, & ipsa accommodatio etiam est eadem, cum in illa ratione vna, & abstracta non sit aliud, & aliud, in quod diuersa illa accommodatio, & impositio recidat: quamobrem eiusmodi ratio omnino eadem erit, & tam specificatiue, quam reduplicatiue. Ratio autem accommodata huic voci, *canis*, est diuersa, & obiectiue multiplex, vt certo certius, & ipsa accommodatio, & impositio est etiam diuersa, cum canis sydereò independentem ab æquoreo, & è contrario ea sit vox imposita, & accommodata: quapropter ratio substantiæ per eiusmodi nomen repræsentata, eive accommodata erit prorsus eadem, ac tum in sensu specificatiuo, tum etiam in eo qui reduplicatiue dici consuevit. Cæterum ratio huic voci, *risus*, accommodata est diuersa, & obiectiue multiplex, & accommodatio, seu impositio est eadem eò quod eiusmodi vocula vni tantum imposita sit, ad alterum verò translata; nomen ergò analogum mediat inter æquiuocum & vniuocū, & alterius identitatem, alterius diuersitatem participat.

49. Quarto, idem explicari potest, ac dici, rationem analogam esse diuersam, eo quod obiectiue multiplex sit, in quo cum ratione æquiuoca conuenit, & esse eandem, eo quod similis & proportionalis sit: similitudo enim, ac proportio teste Arist. 5. metaph. & alibi sæpè vnitas quædam, & identitas est. Exemplo rem declaro: Risus hominis, & risus prati obiectiue diuersi sunt, cum alter propriè, alter impropiè tales sint, quæ maior excogitari nequit me iudice diuersitas: similes autem, & proportionales sunt, quoniam, sicut se habet risus hominis ad hominem, ita se habet viror, seu risus prati ad pratum, & vterque proportionaliter rectam dispositionem intrinsecam exprimit; quamobrem ratio huic voci risus accommodata partim est eadem, partimque diuersa. Par conditio est sani respectu eius, quod causat, eiusque, quod recipit, & eius demum, quod significat sanitatem: cū enim subiectū, causa, & signum sanitatis longè diuersa sint, sanūque dicitur impropiè de medicamēto, & colore sanitatē causantibus, & significatibus, ac propriè de solo eius subiecto, nec mirū quando sanum est id solum, quod habet sanitatem, sicut album id, quod albedinem habet; tamen quemadmodum se habet subiectum sanitatis eam recipiendo, ita etiam signum, & causa eam significando, aut operando. Quem explicandi modum vocis ethymon confirmat; siquidem analogia Græcis idem significat, quod latinis proportio, & comparatio, ac similitudo, vt notat Cicero lib. de vniuersis. Porro diuersitas analogorum propria iis omnino intrinseca est, & similitudo omnino extrinseca, cum immediatè versetur inter proportionem, & ex eis mediatè dimanet in analogatā, quæ proportionem proportionum seruant. Nec obstat, quod etiam inter significata nominis æquiuoci reperiatur eiusmodi proportio, & quod, sicut se habet canis latrabilis ad rationem animalis, ita etiam se habeat canis æquoreus ad rationem animalis, nam hæc proportio inter æquiuocata per accidens est, nec in impositione nominis ad eam attenditur: secus vero se gerit ea, quæ visitur inter analogata: proinde ratio nomini analogo accommodata, & vi illius per se significata erit ex parte eadem, non verò ratio nomini æquiuoco subiecta, eiusque vi repræsentata: Quod autem ea proportio inter significata nominis vniuoci reperiatur, analogiam non arguit; eò quod non sit cum diuersitate coniuncta.

50. Denique idem facilius explicari potest, si omnis ratio analogæ ab analogatis suis abstrahi possit, vt abstrahi posse ostendimus inferius contra plerisque, aut certe complures auctores. Etenim huic voci, ens, ex. g. triplex conceptus obiectus respondet, videlicet ens reale, ens rationis, ens ab vtroque præcisum: & quilibet horum conceptuum est partim idem cum quouis alio, partimque ab eo diuersus: ergo ratio nomini analogo accommodata erit, partim eadem, partim diuersa: minor est in perspicuo: quoniam ratio entis abstracta à reali, & rationis distinguitur ab alterutro inadæquate, sicut animal ab homine, & equo; ac proinde cum vtroque est partim eadem, partim diuersa: rursus ens reale, & rationis cum conceptu illo abstracto, partim idem, partimque diuersum erit è conuerso: tandem ens reale est diuersum ab ente rationis, & è contrario, & est etiam idem alterutrum cum alio in tertio, quod abstractum, & vtrique conueniens repræsentatur entis vocabulo. Cæterum nomini vniuoco vnus solum conceptus obiectiuus, æquiuoco vero multiplex adæquate distinctus respondet; ac proinde identitas hæc cum diuersitate, & diuersitas

fitas cum identitate coniuncta analogorum erit propria, & æquiocis, ac vniuocis neutiquam communis. Corroboratur, & illustratur amplius: significata vocis analogæ, partim eodem conceptu formali, partim diuersis representantur; eodem conceptu, cum vnum à cæteris duobus abstrahitur; diuersio, cum alterum, prout distinctum ab altero concipitur: ergo ratio nomini analogo accommodata est, partim eadem, partim diuersa. Atqui significata nominis vniuoci vno, eodemque conceptu formali, & eius, quod est æquiocum multiplici, & omnino diuersio representatur.

51 Analoga, in analogata, & analogantia, participata, & participantia dissecari possunt, vt ex dictis superius liquet. Secundo, & communiter in analogia attributionis, & proportionis. Analogia attributionis est, qua plura eidem nomini accommodata ad terminum obiectiue vnum referuntur, siue attribuntur, qua ratione homo sanus, medicina sana, & color sanus dicit consuevit, facta scilicet relatione, & habito respectu ad eandem sanitatem, quam homo suscipit, medicina efficit, & color indicat. Analogia proportionis est, qua nomen significat proportionaliter plura, non vero attributa, & relata ad eundem terminum, vt risus respectu risus humani, & pratorum, qui sane ad eundem terminum strictè non referuntur: si enim ad aliquem maximè ad risum hominis: at risus pratorum ad hunc non refertur verè, & propriè, sed impropriè, & proportionaliter, nec etiam risus humanus verè ad eum refertur, cum nihil possit verè ad seipsum referri. Quamuis autem proportio iuxta vim Græci nominis superius à nobis insinuatam ex Cicerone, cui etiam consentit Fabius lib. 1. institut. cap. 6. August. in categoriis cap. 2. S. Thomas 1. p. q. 13. art. 5. & qu. 2. de verit. art. 11. communis sit omni analogiæ: cæterum egestas nominum fecit, vt ad secundam analogiæ speciem significandam, & à priori distinguendam applicaretur: Atque vita latinis est in vlu.

52 Aduersus definitionem analogorum obijcies, ea non distingui ab æquiocis, at eam distinctionem illorum definitio, & identitas cum diuersitate coniuncta à nobis multifariam explicata intendit: perperam ergo sunt definita. Quod ab æquiocis non distinguantur, suadebis: tum, quia Aristoteles hic adduxit in exemplum æquiocorum animal respectu veri, & effigati; quod tamen esse analogum comparatione eorum est certo certius; tum, quia A. elenchorum cap. 6. docet, ens esse æquiocum: at eius æquiocatio alia esse nequit, nisi quadam eius analogia: tum tertio, quia in præsentī nullam facit mentionem analogorum, ac tantum de vniuocis, & æquiocis quæstionem instituit, quod argumento esse potest eum sub æquiocis analogia fuisse complexum; atque hæc ad illa reuocasse.

53 Hæc propter analogia ab æquiocis distincta negant quidam recentiores, quibus fauet Auicenna apud Auerroem eo libro, qui inscribitur destructio destructionum disp. 7. dub. 5. Sed immerito, quæ enim hoc capite, quæ præcedenti disputata à nobis, ea latum inter vtraque discrimen conuincunt; dummodo propriæ, & strictæ vsurpentur æquiocæ, prout videlicet perinde sunt, atque ea, quorum ratio est omnino diuersa: Sin autem sumantur impropriè, ac prout sunt, quorum ratio est diuersa, siue sit ex parte eadem, siue secus; ita quidem ea comprehendere analogia haud est dubitandum. Hoc autem sensu dixit Aristoteles animal esse æquiocum intuitu veri & picti, hoc docuit ens esse æquiocum com-

paratione substantiæ, & accidentis; hoc analogia sub æquiocis comprehendit, & vna eademque opera vtraque explicuit. Atque totam hanc solutionem breui perstrinxit D. Thomas 1. p. q. 13. art. 10. ad 4. *animal de animalis vero, & de picto non dicitur pure æquiocè. Sed philosophus* (asserens æquiocationem animalis respectu vtriusque) *largo modo accipit æquiocæ, secundum quod includant in se analogæ; quia & ens, quod analogice dicitur, aliquando dicitur æquiocè prædicari de diuersis prædicamentis.*

Obijcies secundo cum aliis aduersus definitionem analogorum, vtvt analogia sub æquiocis non comprehendantur saltem è conuerso æquiocæ aliqua comprehendere oportere sub analogis, atque ab his indistincta esse debere: hoc autem posterius non minus absurdum videtur, quam illud prius: Quod tamen sequatur, hac ratione probabis: æquiocæ, alia sunt à casu, & fortuitu, alia à consilio, vt superius vltimè, vtque docent Simplicius, Boëtius & Amonius in præsentī, Auerroës in epitome log. cap. 2. Porphyrius interrog. 16. Conimbr. in prædicam. q. 1. a. 1. Auerla q. 15. log. sect. 1. Titelm. l. 2. c. 3. August. in categor. cap. 2. & Arist. ipse 1. ethicorum cap. 6. at æquiocæ à consilio non possunt non esse analogæ: hæc enim ita instituta sunt, vt vnum eorum prius, & independentè ab alio nomen participet, aliud vero posterius, & dependentè à priori, ac propter proportionem cum illo, aut quandam ad illud attributionem: risus siquidem hominis talis dicitur ex primæua vocis institutione, prout verò non dicitur ridere, nisi facta translatione vocis, & ob proportionem cum risu humano: homo similiter sanus appellatur primariò, medicus verò, & color secundariò, & vi cuiusdam attributionis ad sanitatem hominis, vt supra declaratum est semel atque iterum. At hoc modo se habent æquiocæ à consilio v. g. Philippus primus Hispaniarum Rex ita dictus est primò & per se ac sine ordine ad alium priorem eius nominis: Cæteri vero sequentes propter similitudinem cum priori, aut per attributionem ad illum, atque vt significant eum, eiusque memoriam conseruent: huiusmodi ergo æquiocæ sunt analogæ. Rursus, nullum nomen videtur magis æquiocum quam canis, cuius propterea exemplo cum cæteris omnibus dialecticis ad æquiocationem explanandam supra sumus vsi: sed nomen canis est analogum: sicut enim propter similitudinem quandam, & proportionem quam habet viriditas prati cum risu ac lætitia hominis, ei nomen risus est impositum, adeoque illud analogice participat, ita etiam videtur nomen canis de sydere, & latrabili analogice dici quandoquidem est impositum syderi vi cuiusdam similitudinis cum cane latrabili, & quia instar illius mordet corpora nimio calore, eaque morbis affligat; nec non fortè quoniam illius celeritatem, cursumque per inane volans imitatur quodam modo. Ad quæ alludit Manilius lib. 1. Astronom. c. 4.

Subsequitur rapido contenta canicula cursu,

Qua nullum terris violentius aduenit astrum.

Et in ferius eodem lib. cap. 7. de istomet sydere, ac Zodiaci circulo per illud, aliæque gradiente ac in semetipsum reuertente

Perque pedes primos cernicem transit, & vrsæ,

Quam septem stelle primam iam sole remoto

Producunt, nigra præbent lumina nocti,

Et Geminis Cancrum dirimit stringique flagrantem

Ore canem.

Cæterum longè verius, ac probabilius est, æqui-

54

55

uoca omnia propriè sumpta nihil cum analogis habere commercij, & ab eis haud paruo interstitio diffita esse. Ad primam rationem contrariam dicendum est, æqui-uoca à consilio esse improprie æqui-uoca; quamobrem non esse absurdum, si sint analogia hæc enim à solis æqui-uocis strictè sumptis distincta volumus. Secundo dici potest, satis verisimilem esse sententiam eorum, qui apud Auerfam supra qu. 15. log. 1. docent, ne æqui-uoca à consilio confundenda esse cum analogis, propterea quod hæc fundamentū habeant in habitudine aliqua rerum ipsarum, earumque proportionem, aut attributionem, illa verò in affectu aliquo imponentis, veluti cum quis filium suum vocat Ioannem, aut quia ita vult Baptistam Christi honorari, colique, aut quia desiderat ita memoriam suam ad posteros transmittere.

56

Ad secundam rationem oppositam dicendum est, nomen canis duplicem habere significationem, alteram poetice, & vulgarem, à syderis, animalisque latrabilis proportionem ac similitudinem deriuatam: Poetæ enim, & cum eis vulgus delectatur valde metaphoris, translatisque verbis: aliam philosophicam, quantum animal latrabile, tum etiam sydus sine ulla altrinfecus dependentia significat: Philosophi siquidem, cum agnoscant quantum sit perfectionis in eo sydere, quanta, & quam latè diffusa vis operandi, haud curant de proportionem, quam habet cum cane latrabili, ac proinde nullo illius respectu habito ita sydus nomine canis expriment, ac si nullum esset animal latrabile, nullave supradicti syderis cum eo proportio. Aliter, & fortasse magis ex vero, responderi potest, proportionem illam syderis, vnde dicti dies caniculares cum cane latrabili occasione præbuisse, vt vocetur vulgo canis: ceterum nomine canis, haudquaquam eam significari, sed solam formam essentialem eius syderis prout distinguitur à cane latrabili, habetque sua prædicata quidditatiua ab illius independentia, & dissimilia prorsus. At ex aduerso proportio illa, quam habet viriditas prati cum risu humano, significatur immediatè, ac per se hæc voce, *risu*, quoties pratum dicitur ridere; necnon etiā attributio illa medici, & coloris ad sanitatem hominis vocabulo sani, cum medicus, & color appellatur sanus: ex quibus fit, rationem substantiæ significatam nomine risus, ac sani esse partim eandem, partim diuersam, sicut ad analogiam oportet, secus verò rationem significatā nomine canis. Atque hinc etiam emergit alia ratio, quapropter æqui-uoca à consilio nō sint propriè loquendo analogia, vti superius statutū est, velut non minus probabile quā eius contrarium: licet enim respectus vnus analogati à consilio ad aliud occasionem præbuerit, vt vnus vulgo fortia-tur nomen alterius, vtque vnus homo v. g. vocetur Philippus, sicut alius se prior: ceterum respectus ille haud significatur nomine analogo vtrique communi, nec perinde est Philippus, qui nunc sceptrum tenet Hispaniarum, atque Rex, seu Monarcha conseruans memoriam aliorum eiusdem nominis, quamuis reuera eam ita conseruet: at perinde est risus prati ac eius viriditas, prout habens proportionem cum risu humano: & sanum medici & coloris iuxta est cum signo, aut causa sanitatis.

57

Confirmatur & declaratur superior doctrina. De ratione, & genio nominis analogi est, vt de vno analogato dicatur propriè, & de alio improprie, vtve forma per illud significata vni insit propriè & intrinsecè, & alteri improprie, & extrinsecè. Ita quod attinet ad analogiam proportionis omnes: quoad eam verò quæ dicitur attributionis, Fonseca, Tolet. Masius, Iacob. Paucius, Auerfa, & alij complures.

Quin etiam B. Thomas 1. p. q. 16. art. 6. ita de vtraque analogia indiscriminatim sentit, & vtramque complectitur his verbis: *quando aliquid dicitur analogicè de multis, illud inuenitur secundum propriam rationem in vno eorum tantum, à quo alia denominantur.* Tum sic canis celestis est propriè canis, non minus, quam terrestris: ceddō enim aliud eius proprium nomen? cum tamen risus prati haud sit propriè risus, sed viror: & sanitas coloris, ac medici, haud sit propriè talis sed sola attributio ad sanitatem veram, & humanam: magis ergo est, vt nomen canis sit æqui-uocum, quam analogum. Si quis tamen contrarium verius esse contendat, idque ei largiamur vltro; nihil equidem exinde sequetur aduersus dicta: nec enim propterea timendum est, ne desint alia nomina strictè æqui-uoca, & ab analogis distincta, eiusmodi est gallus respectu galli gallinacei, & Galliarū accolæ: & similia non pauca. Atque hæc de analogis.

Porro denominatiua sunt, quæ ab aliquo nominis appellationem habent, solo differentia casu. Contra quam definitionem Aristotelicam, & communem obiici solet. Album est denominatiuum ab albedine sed ei non conuenit præfata definitio: ergo, &c. Minorem probant nonnulli primò: album ab albedine solo casu non differt, sicut album ab albo, in ablatiuo casu sumpto, diffidet; cum significet formam, & subiectum, quæ tamen non significantur per albedinem. Secundò alij: album, & albedo sunt in nominandi casu: ergo casu non differunt. Tertiò alij: album pro formali sumptum est albedo: ergo ab ea formaliter sumptum ne casu discriminatur. Quartò quidam alij, eandem probant minorem: album & albedo, si differrent casu, maximè, quia in eandem syllabam caderent, ac desinerent: at hæc ratio nulla est: aliàs musica adiectione sumpta, ac supponens pro femina eius artis perita, ab ipsamet arte substantiue sumpta neutiquam foret denominatiuum.

58

Rursus obiici conuenit aduersus eam definitionem illam nec conuenire denominatiuo reali, nec nominali, seu, quod perinde, nec rei concretæ, nec nomini concreto, aut si mauis, nec denominatiuo denominato, nec denominatiuo denominanti: nulli ergo definitio conuenit. Consequentia est perspicua. Probatur antecedens quoad primam partem: denominatiua realia, seu res concretæ casus non habent: ergo casu non differunt, ac per consequens nec solo casu, prout definitio exposcit. Quoad secundam partem probatur idem antecedens: fortis est denominatiuum à fortitudine: & tamen illud nomen, fortis, non deriuatur, nec appellationem habet à fortitudine, sed è conuerso fortitudo à datiuo, forti, aliqua ei adiectione facta. Insuper Aristoteles eodem tenore definit denominatiua, atque vniuoca, & æqui-uoca: sed definitum in definitione vniuocorum, & æqui-uocorum sunt non nomina, sed res in recto, prout nomina connotat, vt sponte sua perspicuum: similiter ergo de denominatiuis philosophandum. Præterea nomen nō appellatur, aut, quod instar est, nullam habet appellationem, sed sola res: ergo nomini concreto, seu denominatiuo denominanti ea definitio non conuenit.

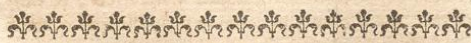
59

Ceterum hæc argumenta non vrgent admodum. Ad primum eorum respondeo, sermonem non esse Aristoteli de casu grammatico, de quo tamen prior obiectio tota procedit, sed de casu dialectico, quo forma aliqua super aliud cadit, illudque afficit, & ei quasi adiacet: qua ratione album proculdubio ab albedine casu diffidet: quoniam album importat albedinem subiecto inhaerentem, illudque afficientem; albedo autem ab inhaerentia præcindit: quocirca huiusmodi accidens ab omni subiecto etiam accidentario

60

dentario veluti liberatum, & nec materiae, nec etiam quantitati inexistens, neutiquam esset album, esset tamen albedo, vt certo certius.

61 Ad secundum respondeo, denominatiua realia, seu res concretas impraesentiarum definiri (vt contra non paucos Nominalium persuadet secunda pars secundae obiectionis, ac triplex ratio in ea breuiter insinuata) atqui eiusmodi denominatiua, seu concreta casu Dialectico ab abstractis differre. Deinde, tametsi de casu grammatico sermo esset, adhuc denominatiua realia tali casu differre possent ab abstractis: sicut enim vnura ab alio solo nomine differre dicitur, ens v. g. à gladio: non quod nomine constet, nomenve sit, cum non sit oratio, nec orationis pars, sed, quod nomine significetur: ita pariter denominatiua realia, seu res concretæ ab abstractis differre poterunt, solo casu: non quo constent, sed quo significantur. Sed de abstractis, & concretis (à quibus denominatiua vix differre arbitramur) plura tract. sequenti.

TRACTATUS III.

De aliis speciebus veritatis simplicis siue termini.

CAPVT I.

Terminus in communi ulterius quintupliciter diffecatur.

1 **I**N primis autem dissecari solet in concretum, & abstractum. Concretus est qui rem instar compositi significat: veluti homo, albus, nullus: qui termini exprimit totum quoddam ex humanitate, & substantia, ex subiecto & albedine ex nullitate, & re quæ nulla asseritur: abstractus est, qui rem instar partis significat: veluti humanitas, albedo, & nullitas; qui termini partem quandam hominis, albi, nullius, aut quasi partem significant prout talem. Quæ definitio colludit cum ea, quam tradunt Fons. lib. 1. cap. 23. & Cardinal. Toletus lib. 2. cap. 13.

2 Obiiciunt aduersus eam Recentiores: Deus est terminus concretus, sicut Deitas abstractus: nihilominus non significat compositum, propterea quod Deus ob infinitam simplicitatem ac perfectionem suam ab omni compositione sit alienus. Confirmant primo, quoniam corpus simplex, possibile saltem est: at est terminus concretus: hic ergo compositum non significat. Confirmant secundo, humanitas significat essentiam hominis adæquatè sumptam: at ea constat corpore & anima; humanitas igitur significat, rem compositam; cum tamen neutiquam sit terminus concretus, sed abstractus.

Respondeo, Deus ex substantia diuina virtualiter intrinsecè componitur. Deinde saltem ratione nostra, seu virtualiter extrinsecè componitur ex duabus formalitatibus, quarum penes alteram cum substantia creata, & penes alteram cum natura creata conuenit; hæc autem compositio, cum sit præcisè secundum quid talis, sicut & illa prior, inde est vt neutra in Deo imperfectionem arguat vllam. Demum est Deus tum virtualiter intrinsecè, tum

etiam virtualiter extrinsecè sit indistinctus & simplex: tamen ea vox eum per modum compositi significat: haud secus atque eum concipimus velut corporeum, quin re aut ratione, corporeus sit? Ex quo ad primam confirmationem liquet. Ad secundam ferè eodem modo respondeo: aliud est significare rem compositam, aliud eam significare per modum compositi: etenim in eodè conceptu reperitur interdum ratio partis, & totius, & voce aliqua exprimi potest magis ratio partis, quam totius: proinde ea vox, *humanitas*, est terminus abstractus, non concretus, qualicet compositum ac totum quoddam exprimat, magis tamen in eo rationem partis quam totius exprimit; & ita compositum non per modum compositi, sed partis significat. Sic vox, *rationale*, in homine magis vim discursuam quam sensitiuam exprimit, quamquam vtramque quodammodo indiget.

In hac diuisione animaduertendum est, concreta alia esse substantialia, cuiusmodi sunt homo, Angelus; alia accidentalialia, vt albus, niger; alia realia, vt quodlibet horum; alia rationis solius, qualia sunt composita ex genere & differentia: alia demum merè vocalia, veluti ens respectu entitatis, res respectu realitatis.

Præterea diuidi solet terminus in connotatiuum, & absolutum: absolutus est, qui significat rem instar per se stantis, vt homo; connotatiuus est, qui eam significat per modum alteri adiacentis, vt albus. Obiicies primo contra vtramque definitionem: homo significat humanitatem supposito adiacentem, & non per se stantem, & tamen est terminus absolutus, non connotatiuus. Secundo vbicatio, duratio, albedo, & similes notiones significant rem alteri adiacentem, videlicet formam accidentalem, de cuius conceptu est accidere, seu adiacere, nihilominus non sunt termini connotatiui: demum negatio, carentia priuatio, non significant rem, ac proinde nec rem per se stantem, cum tamen termini absoluti censeantur.

Ad primum, & secundum argumentum respondeo: aliud est significare rem alteri adiacentem, aliud rem per modum alteri adiacentis: siue quod iuxta est, longe diuersa sunt, significare rem alteri adiacentem ex parte obiecti, & eam significare ex parte modi: sicut diuersa sunt, cognoscere animal ex parte obiecti, quod sit secundum aliquos per actum re pondentem huic voci, rationale, & illud cognoscere ex parte modi, quod neutiquam sit eo actu, vti paulò supra in simili dictum: notiones ergo adductæ in prima, & secunda obiectione priori modo significant, non posteriori, posterior autem significatio est propria termini connotatiui, & ideo ex notiones ita sunt termini absoluti, vt significationem propriam, & genuinam termini connotatiui minime sortiantur. Ad tertium argumentum respondeo, non in definitione termini absoluti, & etiam connotatiui latè sumi, qua ratione non entia complectitur.

Ex dictis colligitur primo, omnia nomina substantiua, etiam ea Pater, Dominus, Rex, & similia esse terminos absolutos; in quo ferme solus Fonsca lib. 1. cap. 24. dissentit. Constat secundo, omnia nomina adiectiua prout talia esse terminos connotatiuos, id quod est, & ex ethymo vocis, & nostra definitione, & communi consensu perspicuum. Constat tertio contra nonnullos recentiores, adiectiua neutraliter & substantiue supra esse terminos absolutos, siquidè à connotatione & adiectione omni absoluta sūt, alias adiectiue sumeretur, cōtra quæ supponitur. Constat